

35 165 Verkiezingen

Nr. 48 Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 12 april 2022

Op 14, 15 en 16 maart jl. konden kiezers hun stem uitbrengen bij de gemeenteraadsverkiezingen in 334 gemeenten. Dat dit mogelijk was is te danken aan de grote inzet van de duizenden vrijwilligers en de gemeenten. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) evalueert deze gemeenteraadsverkiezingen. In de evaluatieonderzoeken zal zowel aandacht zijn voor de organisatie van de gemeenteraadsverkiezingen als de opkomst daarvan. Met deze brief informeer ik u over de opzet hiervan.

1. Evaluatie van de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen

Met 50,9% was de opkomst tijdens de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen historisch laag. De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 was 55%. Het is van belang om meer inzicht te krijgen in de redenen van de lage opkomst. Daarom heb ik gezegd onderzoek te willen doen naar de opkomst en de redenen waarom kiezers niet zijn gaan stemmen. Ook hebben verschillende gemeenten aangekondigd zelf onderzoek te willen doen naar de opkomst bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen.

Het onderzoek dat ik heb toegezegd wil ik doen als aanvulling op en ter verdieping van het al lopende Lokaal Kiezersonderzoek (LKO). In dit onderzoek wordt onder andere ingegaan op de redenen waarom kiezers wel of niet zijn gaan stemmen, de motieven voor hun keuzes en hun verbondenheid met hun gemeente. Het LKO wordt uitgevoerd door de Stichting Kiezersonderzoek Nederland (SKON)¹. Aanvullend op het LKO wordt meer kwalitatief onderzoek gedaan naar de redenen om niet te gaan stemmen onder verschillende groepen stemmers. Na het zomerreces informeer ik uw Kamer over de onderzoeksresultaten.

2. De evaluatie van het verkiezingsproces

¹ Het SKON is een samenwerkingsverband tussen onderzoekers van verschillende Nederlandse universiteiten, waaronder de Universiteit Twente en de Universiteit Utrecht die de huidige editie leiden, het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Het verloop van het verkiezingsproces wordt na iedere verkiezing geëvalueerd. De uitkomsten van de evaluatie over het verkiezingsproces bij de afgelopen gemeenteraadsverkiezingen worden naar verwachting in de tweede helft van juni met de Tweede Kamer gedeeld. De evaluatie van de gemeenteraadsverkiezingen wordt ondersteund door onder meer de volgende onderzoeken:

- Via een online vragenlijst worden de ervaringen van kiezers tijdens het stemmen verzameld. Daarbij wordt tevens ingegaan op de keuze om wel of niet te gaan stemmen. En indien men gestemd heeft, waarom men op maandag, dinsdag of woensdag heeft gestemd.
- Aan de hand van de processen-verbaal van gemeenten wordt onderzoek gedaan naar de opkomst per verkiezingsdag en het gebruik van volmachten.
- In focusgroepen worden de ervaringen in beeld gebracht van stembureauleden en stembureauvoorzitters tijdens hun werkzaamheden bij deze verkiezingen. In deze focusgroepen wordt ook ingegaan op de informatie en instructies die stembureauleden en stembureauvoorzitters voorafgaand aan hun werkzaamheden ontvingen.
- Met een online vragenlijst wordt gemeenten gevraagd inzicht te geven in de organisatie van de verkiezing en hun ervaringen met de ondersteuning vanuit het ministerie van BZK.
- Steekproefsgewijs is in een aantal gemeenten de toegankelijkheid van stemlokalen onderzocht.
- Op basis van data-analyse wordt onderzoek gedaan naar aantallen en typen stemlokalen.
- Onderzocht wordt of de financiële compensatie die gemeenten ontvingen ten behoeve van corona-maatregelen bij deze gemeenteraadsverkiezing toereikend was.
- Het experiment centrale stemopneming waaraan 34 gemeenten deelnamen wordt geëvalueerd.

Ook bij deze verkiezingen waren internationale waarnemersmissies aanwezig. Het ging hierbij om waarnemers van het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa en van Democracy Volunteers. Indien deze tijdig zijn ontvangen worden de rapporten van de waarnemersmissies bij de evaluatiebrief in juni verzonden aan de Tweede Kamer, evenals andere rapportages die relevant zijn voor de evaluatie van de gemeenteraadsverkiezingen.

Bij deze evaluatiebrief zal ik tevens uw Kamer informeren over de stand van zaken rond de (lopende) wetsvoorstellen en beleidsvoornemens inzake onderhoud en vernieuwing van het verkiezingsproces.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
H.G.J. Bruins Slot